

E-ISSN 2014-0843

opini3n

Europa

168

NOVEMBRE
2012

SEGON MANDAT D'OBAMA: Europa, aliat indispensable?

Elina Viilup, Investigadora Principal, CIDOB

Quan els resultats de les eleccions presidencials dels EUA del 6 de novembre es donaren a conèixer a primera hora del matí següent, els líders de la UE s'apressaren a oferir la seva enhorabona al Sr. Barack Obama, el president reelegit, i a subratllar els vincles transatlàntics. El president de la Comissió Sr. Barroso i el president del Consell Europeu Sr. Van Rompuy van parlar dels Estats Units com a "soci estratègic clau" de la UE, i expressaren la seva esperança d'"estrènyer més encara" els contactes bilaterals i "afrontar conjuntament els reptes globals", accentuant particularment els camps de seguretat i economia. El Sr. Schultz, president del Parlament Europeu, esperava al seu torn seguir construint en la "relació transatlàntica forta i comprensiva" amb el president Obama.

És evident que Mitt Romney i les seves opinions conservadores sobre un enfocament més dur de la política exterior, sobre les retallades fiscals i sobre l'avortament semblaven poc atractives tant per al gruix de la població europea com per a les seves elits. No obstant, l'elecció del president Obama, és realment positiva per a Europa? Es pot esperar d'Obama que faci reviuir l'interès dels EUA pel vincle transatlàntic? El president Obama ha prestat poca atenció a la UE durant el seu primer mandat i, en realitat, hi ha poca esperança que l'administració Obama mostri un major interès en Europa d'ara endavant. L'experiència de les administracions prèvies dels EUA mostra que els segons mandats estan basats en la continuïtat i la consistència, i les iniciatives flexibles tampoc no són probables en el segon mandat del president Obama. No és qüestió d'ignorar el fet que "Europa" a penes ha estat mencionada durant la campanya electoral.

L'exassistent del secretari de Defensa dels EUA i president del Consell Nacional d'Intel·ligència Joseph S. Nye parafraseja la doctrina Obama, definida en un llibre recent de David Sanger com a: "una lleugera petja militar, combinada amb una voluntat d'utilitzar la força unilateralment quan els interessos de seguretat americans estan directament implicats; confiança en les coalicions per tractar problemes globals que no afecten directament la seguretat dels EUA"; i "un reequilibri fora del vesper d'Orient Mitjà envers el continent de grans promeses de cara el futur, Àsia."

Àsia en general i la Xina en particular continuaran indubtablement sent al capdamunt de les prioritats de la política exterior per al president dels EUA. Així mateix, es

difícil que l'administració dels EUA pugui ignorar les necessitats urgents de l'Orient Mitjà, i el Sr. Obama també es veurà forçat a focalitzar en les tensions creixents en aquesta part del món. En efecte, el president Obama afrontarà una agenda de política exterior exigent que demanarà gran part de la seva atenció sinó tota. Això podria significar, com alguns analistes han remarcat, que la Unió Europea podria deixar d'esperar cegament que els EUA eventualment tornin a interessar-se en l'aliança transatlàntica i començaria a concebre estratègies per afrontar la nova situació. La senyora Judy Dempsey, una columnista internacional puntera sobre afers europeus, ha argumentat correctament que a menys que la UE defineixi els seus objectius estratègics i assoleixi més sobirania, ja pot oblidar-se de la seva ambició de tenir influència fora de les seves fronteres i de fer revifar l'interès dels EUA.

Dit això, i en la mesura en què els EUA estan implicats, fóra negatiu i curt de mires per als EUA (continuar) passant per alt les seves aliances tradicionals a Europa. Durant els darrers anys ha resultat evident que no només és Europa qui ha anat perdent influència estratègica a l'escenari global, sinó que la pròpia posició hegemònica dels EUA s'ha vist erosionada en relació als poders emergents a Àsia i també més enllà, la qual cosa significa que tampoc pot seguir anant pel seu compte en qüestions internacionals de rellevància. Mentre per als EUA és indiscutiblement important mirar cap Àsia pel que fa al creixement econòmic, la UE continua sent l'únic soci amb el qual els EUA comparteix una relació estreta similar quant al volum de comerç i els interessos de seguretat, però també pel que fa al compromís pels valors fonamentals com la democràcia, l'estat de dret i els drets humans. L'enquesta de tendències Transatlàntiques de 2011 mostra que continua havent-hi una consciència en ambdues bandes de l'Atlàntic que la UE i els EUA comparteixen valors, i que existeix encara en termes polítics i culturals un "Món Lliure". A més, Obama va rebre un vot jove important que té la ment més oberta i que ha viatjat per Europa més que les generacions anteriors.

Malgrat la tendència general a desvincular-se d'Europa, els contactes relacionats amb l'agenda econòmica entre l'administració dels EUA i els líders europeus no s'ha detingut i han estat intensos durant la crisi econòmica. La recuperació econòmica és probablement la qüestió essencial de l'agenda transatlàntica. Això no significa que el compromís econòmic sigui fàcil. L'administració Obama ha estat mantenint, com és sabut, una visió crítica de les mesures d'austeritat draconiana imposades als països del Sud de la UE, i aquest punt de vista no sembla que hagi de canviar. Al contrari, es pot esperar una pressió especialment sobre Berlín de cara a optar per polítiques més expansives –llocs de treball i demanda–, com ha estat dut a terme per part de l'administració Obama. A més, encara que els EUA estan mostrant definitivament signes de recuperació limitada, la tempesta econòmica en què una gran part de la UE es veu immersa actualment sens dubte continuarà afectant els EUA, a no ser que es trobi una solució global per a un número de qüestions pertinents que afecten l'arrel de les crisis del deute sobirà nacional d'Europa.

Hi ha un enorme potencial per destapar partint d'una cooperació comercial més profunda entre socis i que vindria a desmantellar les barreres que encara existeixen. Des de fa un temps, silenciada i en segon pla, sembla que s'està desenvolupant el projecte sobre un acord de lliure comerç. El comissari de Comerç de la UE De Gucht ha informat que és "optimista" pel que fa a iniciar les negociacions aviat, citant un impuls d'un potencial 50% al comerç transatlàntic. Això és una qüestió important per a tots els països de la UE i pel sector empresarial a les dues bandes de l'Atlàntic, i la cancellera alemanya Merkel i el primer ministre britànic ja han donat suport amb tot el seu afany a posar en marxa les negociacions comercials en les seves cartes de felicitació al president Obama. El Parlament Europeu ja ha donat la seva llum verda però està per veure si el Congrés partidista permetrà al president escollit de tirar endavant.

Amb tot, almenys durant el segon mandat d'Obama, i malgrat l'inevitable desplaçament cap Àsia, els EUA continuaran sent "el poder indispensable", i Europa, sense importar quines siguin les seves dificultats internes, mantindrà el seu rol d'"aliat indispensable".